

Innst. S. nr. 140

(2008–2009)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Dokument nr. 8:15 (2008–2009)

Innstilling fra justiskomiteen om representantfor- slag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Jan Arild Ellingsen, Jørund Rytman og Øyvind Kors- berg om forslag til tiltakspakke for å møte beman- ningskrisen i politiet

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Stortingsrepresentantene Siv Jensen, Jan Arild Ellingsen, Jørund Rytman og Øyvind Korsberg fremmet 13. november 2008 følgende forslag:

I

Stortinget ber Regjeringen invitere de politiansatte og deres tillitsvalgte til dialog med tanke på å finne en løsning på dagens bemanningssituasjon i politietaten.

II

Stortinget ber Regjeringen utrede mulige rekrutteringstiltak som kan fremme vekst i politiansettelser i distriktene.

III

Stortinget ber Regjeringen utrede en modell som legger til rette for at de ansatte får opprettet en karriereplan i forbindelse med avslutningen ved Politihøgskolen.

IV

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag som kan gi politiansatte økonomisk kompensasjon som

avspeiler risikoen de utsettes for under utførelse av tjeneste.

V

Stortinget ber Regjeringen vurdere politimestrenes bonussystem og eventuelle alternative avlønningsordninger.

VI

Stortinget ber Regjeringen utrede og avklare hvilke oppgaver i politiet som kan utføres av sivilt ansatte og iverksette en opptrappingsplan med tanke på ansettelser av flere sivile.

VII

Stortinget ber Regjeringen utarbeide økonomisk stimulerende tiltak for å beholde eldre politifolk i jobb utover oppnådd pensjonsalder.

VIII

Stortinget ber Regjeringen lage en plan for systematisk og regelmessig etterutdanning for ansatte i politiet, samt en plan for utvidelse av det faglige tilbudet til etterutdanning.

IX

Stortinget ber Regjeringen utrede politiansattes lønsmessige plassering i forhold til andre statlige ansatte, samt utarbeide en plan for å få politilønnin-ger på et nivå som avspeiler etatens samfunns-
messige rolle.

X

Stortinget ber Regjeringen vurdere om pensjons-
ordningen i politiet kan endres på en slik måte at poli-
tifolk blir værende lenger i jobb uten at den enkelte

pensjonsberettigede kommer dårligere ut enn etter dagens ordning."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Anne Marit Bjørnflaten, Thomas Breen, Ingrid Heggø og Hilde Magnusson Lydvo, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen, Solveig Horne og Thore A. Nistad, fra Høyre, Elisabeth Aspaker og André Oktay Dahl, og fra Sosialistisk Venstreparti, Akhtar Chaudhry, viser til representantforslaget, Dokument nr. 8:15 (2008–2009).

Komiteen mener at forslagsstillerne tar opp mange viktige problemstillinger. En del av problemstillingene har vært, i forskjellige sammenhenger, debattert en rekke ganger tidligere de siste årene. Det har for komiteen vært klart siden starten av denne perioden, at det er en stor bemanningsutfordring i politiet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, peker på at man hele veien har støttet Regjeringens satsing på å få langt flere politiutdannede ut i etaten. I denne perioden vil Regjeringen utdanne om lag 650 flere polititjenestemenn til etaten enn det regjeringen Bondevik II gjorde i forrige periode. Denne regjeringen har til nå også økt budsjettene med om lag 1 mrd. kroner, eksklusiv lønns- og prisvekst.

Komiteen er opptatt av at den situasjonen man står oppe i har forverret seg de siste månedene. Det at Politiets Fellesforbunds medlemmer nå lovlig verner om fritiden sin, slik at de ikke i vanlig grad frivillig påtar seg overtidsarbeid, bidrar til dette.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det etter hvert har kommet mange vitnesbyrd om at man ikke kommer i kontakt med de ansatte slik at man ikke kan beordre overtid. Dette har bidratt til en mer anstrengt situasjon. Det er likevel grunn til å påpeke at hovedansvaret for bemanningssituasjonen tiligger i hovedsak et for lavt opptak på Politihøgskolen under regjeringen Bondevik II.

Flertallet vil kronologisk kommentere de enkelte punkt i forslaget.

Forslag I

Flertallet vil påpeke at man bør ha gode rutiner for hvordan man skal ha en dialog med de ansat-

tes organisasjoner. Dette blir også bekreftet ivaretatt av justisministerens svarbrev av 13. januar 2009. Det har vært flere dialogmøter i forbindelse med den konkrete situasjonen. Flertallet vil her få påpeke at ett av de forslagene som ble fremmet like før jul av Politiets Fellesforbund var 200 til 300 flere sivilt ansatte. Dette forslaget må man kunne si er særs godt ivaretatt i forbindelse med Regjeringens krisepakke, hvor det da ble gitt en økning utover det ordinære budsjettet tilsvarende 460 nye stillinger. Det er grunn til å tro at disse nye stillingene vil frigjøre oppgaver tilsvarende mellom 250 og 300 politistillinger. Dette vil da ifølge Politiets Fellesforbund, bidra til at situasjonen bemanningsmessig sett, vil bedre seg betydelig. Det er også i Politidirektoratets rapport "Politi mot 2020" beskrevet et behov for om lag 1 000 nye sivile stillinger. Regjeringens satsing på bemanning betyr at man første år etter rapporten ble klar, oppfyller ønsket om antall politistudentene på 552 og at man allerede nå kan få tilsatt halvparten av de sivile stillingene som var behovet mot år 2020.

Forslag II

Flertallet mener det er viktig at man har en strategi lokalt i de forskjellige distriktene slik at man kan stimulere mennesker som i utgangspunktet har en forankring i distriktet til å utdanne seg for å komme tilbake til hjemstedet etter endt utdanning. Dette har man lyktes godt med i noen andre etater. Her kan etaten bli flinkere. For eksempel kan man bruke Prio-uka i ungdomsskolen aktivt. Det er også viktig å se på strukturen og arbeidsfordeling i etaten slik at man kan tilby attraktive oppgaver. For øvrig vil flertallet vise til merknadene i Politirollemedlingen for dette temaet.

Forslag III

Flertallet mener at det er for tidlig å legge en karriereplan før man har blitt ferdig utdannet. Flertallet mener at det er viktig å holde på generalisttanken i etaten og vil derfor at man først tilegner seg en yrkeserfaring før man starter opp med spesialisering. Politietaten har en rekke muligheter i dag for spesialisering. Det som man bør se nærmere på er hvordan man kan øke statusen for de som jobber i ordenstjenesten og hvilke karrieremuligheter denne gruppen kan få. Videre mener flertallet at man lokalt må ha en bevisst strategi i samarbeid med de ansatte å inkludere karriereplaner i forbindelse med utviklingen av de lokale lønnsdannelsene.

Forslag IV

Flertallet mener at det er spesielt viktig at man forholder seg til arbeidslivets parter i forbindelse med den frie lønnsdannelsen. Det går nå mot ett

mellomoppgjør i hovedtariffavtalen 2008–2010. Flertallet mener det vil være uklokt å politisere lønnsforhandlingene som skal starte opp om kort tid. Flertallet mener generelt at det vil være uklokt å bryte den lange tradisjon man har for dette og spesielt siden landet akkurat nå står inne i en tid hvor vi har realøkonomiske store utfordringer. Det er i en slik situasjon viktigere enn normalt at alle partene forholder seg til avtaleverket.

Forslag V

Flertallet mener at det ikke foreligger saklige grunner for at politiledere skal ha andre avlønningsordninger enn de som gjelder for de generelle statlige lederlønnssystemene, og ser derfor ingen grunn til å be Regjeringen om å vurdere dette nærmere. Denne typen vurderinger bør dessuten gjøres i en helhetstenkning som da omfavner alle typer statlige ledere.

Forslag VI

Flertallet mener det er viktig å ha en løpende dialog med etaten om hvilke typer oppgaver som kan utføres av sivilt tilsatte. Det er også grunn til å hente informasjon og erfaringer fra andre land om hvordan de har vurdert dette spørsmålet. Med Regjeringens ekstra satsing i tiltakspakken som kom 26. januar 2009 blir det ekstra viktig å høste erfaringer i forhold til dette spørsmålet. Flertallet har gjennom samtaler med flere politiledere den siste tiden fått flere gode innspill til mulige oppgaveløsninger utført av sivile. Det spenner fra det tradisjonelle som arrestforvarere og transportører til flere sivile operatører ved operasjonssentralene og trafikkkontroller. Det er viktig at man ikke nå begrenser mulighetene, men tvert imot ser etter flere muligheter.

Forslag VII

Flertallet mener lønn er ett av mange mulige tiltak i en god seniorpolitikk. Dette ligger også inne som en mulighet i lønnsregulativet. Flertallet vil også fremheve noen av de andre tiltakene som de forskjellige politidistriktene allerede har tatt i bruk. Fleksibel arbeidstid, hjemmekontor, hospiteringsordninger, fritak for turnustjenester, mer fritid og kompetanseutvikling er noen elementer som aktivt brukes i dag. Det som er viktig er at det enkelte distrikt har en strategi og en plan for de seniorpolitiske tiltakene. En god seniorpolitikk skaper en vinn-vinn-situasjon som gagnar både etaten og den enkelte arbeidstaker. I 2008 valgte 169 ansatte å fortsette ansettelsesforholdet på bakgrunn av seniorpolitiske tiltak.

Forslag VIII

Flertallet vil vise til rapporten "Politi mot 2020"s beskrivelser av kompetansebehovet i etaten.

Her er det skissert hvordan man skal utvikle dette og hva som er behovet for framtidig kompetanse. Det er viktig at man har et våkent øye til dette, og Politidirektoratet har et særlig ansvar for å komme med målrettede tiltak for å dekke behovet for ny kompetanse. Det er også særdeles viktig at etaten har en god rutine for kompetanseoverføring og kunnskapsdeling mellom de forskjellige enhetene og distriktene. Dette bør også inn i kompetanseplanen. Det er også viktig at distriktene har en kartlegging av kompetansebehovet på individnivå og at dette ses i sammenheng med distriktets behov.

Forslag IX

Flertallet stiller seg noe undrende til dette forslaget. Det er slik i dag at politi- og lensmannsetaten avlønnes i hovedtariffavtalens lønns spennsystem. Lønns plassering er i ethvert hovedoppgjør et naturlig tema. Flertallet går ut fra at de forskjellige arbeidstakerorganisasjonene i politiet har sluttet seg til de hovedsammenslutningene de selv ønsker. Flertallet går også ut fra at man der har en debatt om lønnsmessige plasseringer i forhold til andre yrkesgrupper.

Forslag X

Flertallet vil også under dette punktet advare mot å politisere det som opplagt tilhører forhandlingene mellom partene. Det er slik at vi nå skal endre hele pensjonssystemet og da vil det naturlig nok bli forhandlinger mellom Fornyings- og administrasjonsdepartementet og hovedsammenslutningene.

Flertallet har for øvrig ingen ytterlige merknader og anmoder Stortinget om å vedlegge forslaget protokollen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre vil understreke at politiets viktigste oppgave er å forebygge og bekjempe alle former for kriminalitet på en god og effektiv måte. Dette forutsetter at politiet til enhver tid har en bemannings- og ressurs situasjon som er tilpasset samfunnsforholdene. De senere årene har det kommet signaler både fra politiet selv og fra publikum som tyder på at det har blitt et stadig større gap mellom de oppgaver politiet er satt til å løse, de forventninger samfunnet har og de ressurser politi- og lensmannsetaten har til rådighet.

Disse medlemmer har merket seg at justisministeren en rekke ganger den senere tiden har uttalt at han ikke oppfatter situasjonen i politiet slik at etaten befinner seg i en bemannings- og ressurskrise, og at han senest ga uttrykk for dette i Stortingets spørretime onsdag 7. januar 2009. Disse medlemmer deler ikke denne oppfatningen og ønsker å peke på en rekke punkter som viser at det er nødvendig med

flere tiltak for å bedre situasjonen i etaten, særlig på kort sikt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Regjeringens tiltakspakke for finanskrisen hvor det bevilges penger til sivile stillinger i politietaten. Disse medlemmer registrerer at Regjeringen nå har startet implementeringen av tiltakene som fremkommer i Fremskrittspartiets forslag og således prøver å nærme seg Fremskrittspartiets politikk. Etter disse medlemmers syn er dette et steg i riktig retning. Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

1. Stortinget ber Regjeringen invitere de politiansatte og deres tillitsvalgte til dialog med tanke på å finne en løsning på dagens bemanningssituasjon i politietaten.
2. Stortinget ber Regjeringen utrede en modell som legger til rette for at de ansatte får opprettet en karriereplan i forbindelse med avslutningen ved Politihøgskolen.
3. Stortinget ber Regjeringen komme med forslag som kan gi politiansatte økonomisk kompensasjon som avspeiler risikoen de utsettes for under utførelse av tjeneste.
4. Stortinget ber Regjeringen lage en plan for systematisk og regelmessig etterutdanning for ansatte i politiet, samt en plan for utvidelse av det faglige tilbudet til etterutdanning.
5. Stortinget ber Regjeringen utrede politiansattes lønsmessige plassering i forhold til andre statlige ansatte, samt utarbeide en plan for å få politilønninger på et nivå som avspeiler etatens samfunnmessige rolle.
6. Stortinget ber Regjeringen vurdere om pensjonsordningen i politiet kan endres på en slik måte at politifolk blir værende lengre i jobb uten at den enkelte pensjonsberettigede kommer dårligere ut enn etter dagens ordning."

Dagens situasjon

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser også til at Strassak-tallene for 2008 som nylig ble presentert, bekrefter at ressursmangelen i politiet har gitt store negative utslag. Lavere politiaktivitet gir mindre oppdagelsesrisiko generelt, og lavere politiinnsats i forhold til trafikkovervåkning og narkotikakriminalitet, har gitt til dels betydelig færre saker. Disse medlemmer har merket seg at politidirektøren viser til at mangelen på ressurser sist høst har gitt klare utslag i negativ retning og at resultatene i straffesaksbehandlingen er dårligere enn forventet. Disse medlemmer mener også det er urovekkende når SSBs levekårsun-

dersøkelse viser en nedgang i tilbøyeligheten for innbyggerne til å anmelde straffbare forhold.

Disse medlemmer viser til at flere politidistrikter i 2008 hadde vanskeligheter med å ha en tilfredsstillende politidekning, spesielt i helgene, og det var nødvendig at polititjenestemenn jobbet overtid for å fylle vaktlistene. Disse medlemmer mener det er en uholdbar situasjon at vi har et system som baserer seg på at polititjenestemenn må ta av sin fritid for å sikre en forsvarlig polititjeneste for innbyggerne. Disse medlemmer viser til at justisministeren skriver i sitt brev til komiteen av 13. januar 2009 (vedlagt) at det er innledet dialog med politiets tillitsvalgte hvor dette blant annet har vært diskutert. Disse medlemmer vil understreke betydningen av at dialogen videreføres og at samarbeidet med de politiansattes organisasjoner er viktig for å finne gode løsninger i tiden fremover. Disse medlemmer viser til at flere av forslagene i Dokument nr. 8:15 (2008–2009) omhandler lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår. Disse medlemmer vil understreke at dette er forhold som avgjøres gjennom forhandlinger mellom partene i arbeidslivet, og mener disse spørsmålene må finne sin løsning i henhold til spillereglene i arbeidslivet.

Disse medlemmer viser til at det på nyåret har oppstått en situasjon der dialogen mellom de ansvarlige myndighetene og de ansatte i politietaten er blitt ytterligere tilspisset, og det synes å være en tillitskrise mellom justisministeren og store deler av norsk politi. Dette skyldes blant annet at Regjeringen har varslet at man vil innføre en forskrift om unntak fra hviletidsbestemmelsene og at tiltaket kommer uten forutgående forhandlinger med fagforeningene.

Disse medlemmer ser med bekymring på det dårlige klimaet mellom fagstatsråden og politiansatte og den manglende motivasjon som kommer til uttrykk i politikorpset. Stadig oftere kommer det bekymringsmeldinger, også fra politimestere, om så minimal bemanning at det er grunn til å sette spørsmålsteget ved forsvarligheten. Disse medlemmer mener det er viktig å få økt politiets kapasitet utover de nye sivile stillingene og ber Regjeringen sørge for at spørsmål om utvidet arbeidstid for politiet løses gjennom dialog og forhandlinger i tråd med arbeidslivets regler.

Disse medlemmer viser til at det er nødvendig med dialog for å utnytte ressursene best mulig, og for å mobilisere til ekstra innsats for å kunne drive bedre forebyggende arbeid og snu den negative kriminalitetsutviklingen de siste Strassak-tallene med tydelighet viser.

Disse medlemmer viser til at det ved behandlingen av St.meld. nr. 42 (2004–2005), jf. Innst. S. nr. 145 (2005–2006) – Politiets rolle og oppgaver, var tverrpolitisk enighet om at nærpolitiet

skulle styrkes. Disse medlemmer er av den oppfatning at politiberedskapen i dag er klart svekket, problemer med rekruttering og et utstrakt vaksamarbeid gir lang responstid og større avstand mellom befolkningen og politiet, særlig i Distrikts-Norge, og fører til mindre trygghet og dårligere tjenester for innbyggerne. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til en nylig publisert landsomfattende innbyggerundersøkelse om publikums oppfattelse av og holdninger til politiet som er gjennomført på oppdrag fra Politidirektoratet. Undersøkelsen kartlegger publikums kontakt med politiet, deres inntrykk av kriminalitetsutviklingen og publikums utsatthet for kriminalitet. Den viser særlig at folk i grisgrendte strøk ikke opplever at politiet er til stede når de trenger hjelp.

Disse medlemmer har også merket seg at en rekke meldinger fra politidistriktene viser at følgene av bemanningskrisen har ført til langt lavere etterforskningskapasitet, med lavere oppklaringsprosent og en økning flere steder for visse typer kriminalitet. Disse medlemmer mener det særlig gir grunn til bekymring når en rekke politidistrikter melder om at antallet narkotikaanmeldelser går ned. Narkotikasaker er nesten utelukkende et resultat av spaning og aktivt politiarbeid der anmeldelsene kommer fra politi og tollvesen. Slik situasjonen er i dag, mangler politiet ressurser til å møte utviklingen og er ikke i stand til å drive spaning eller følge opp tips. Tallene er særlig bekymringsfulle i Oslo, der det nesten var en dobling av antall innbrudd i hus og leiligheter og ran og skadeverk økte kraftig, mens det var en reduksjon i narkotikasaker og nedgang i oppklaringsprosenten.

Disse medlemmer vil fremheve at investeringer i nytt nødnett og DNA-reformen har vært viktige og nødvendige fremskritt, men at dette alene ikke gir flere synlige politifolk eller mindre kriminalitet. Det er skapt store forventninger til DNA-reformen, som kan bli et nyttig og effektivt våpen i kampen mot kriminalitet. Disse medlemmer vil imidlertid understreke at dersom DNA-reformen skal få den ønskede effekt forutsetter det en tilstrekkelig bemanning som kan rykke ut for å sikre spor og etterforske sakene.

Disse medlemmer mener derfor det nå er nødvendig å sette i verk flere tiltak for å styrke politietaten i tiden fremover, med særlig fokus på straks-tiltak som kan bedre situasjonen på kort sikt.

Rekruttering og seniortiltak

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Høyre viser til at det er flere årsaker til at politiet i dag har en lavere bemanning enn ønskelig. Effekten av innføringen av nye arbeids- tidsbestemmelser fra 1. juli 2007 medførte at opera-

tive ressurser tilsvarende 120 stillinger forsvant over natten, uten at Regjeringen satte inn tiltak for å avhjelpe situasjonen. Det har også vært færre utdannede ved Politihøgskolen enn det som var nødvendig for å kompensere for avgangen i politiyrket og økningen i oppgaver.

Disse medlemmer viser til at det har vært bred enighet om behovet for en opptrapping av opptaket til Politihøgskolen og er tilfreds med at nivået på opptak fra høsten 2009 vil være i samsvar med anbefalingene i Politidirektoratets rapport "Politiet mot 2020". Disse medlemmer vil imidlertid påpeke at selv om opptaket til Politihøgskolen er høyt, er det en utfordring å få alle nyutdannede til å søke seg jobb i politiet. Politiyrket må fremstå som attraktivt også etter endt utdanning, og det må være tilstrekkelige driftsmidler i politidistriktene til å ansette flere. Disse medlemmer viser til at det de senere årene har vært en økning i øremerkede midler til politiet med klare føringer for hvordan pengene skal brukes. Dette har skapt utfordringer som betyr at politiet har fått mindre handlingsrom for å ivareta de særlige behovene i det enkelte distrikt. I flere politidistrikter har man den senere tiden vært tvunget til å holde stillinger vakante for å få budsjettene til å gå rundt, noe som ifølge nyutdannede politifolk har gjort det vanskelig å få faste stillinger.

Disse medlemmer viser videre til at det kan være en utfordring å få polititjenestefolk til å søke seg til jobber i distriktene. Det finnes mange ulike tiltak som kan gjøre rekrutteringen lettere, blant annet bruk av stipendordninger og avskrivninger av studielån, etterutdanningstilbud mv. Disse medlemmer ber Regjeringen om å utrede mulige rekrutteringstiltak for å fremme vekst i politiansettelser i distriktene og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede mulige rekrutteringstiltak som kan fremme vekst i politiansettelser i distriktene."

Disse medlemmer viser også til at tall viser at det de siste årene har vært et sted mellom 70 og 90 tjenestemenn som slutter i etaten hvert år, og går over til andre statlige etater eller til det private næringsliv. Det er også et stort antall politifolk som skal gå av med pensjon de nærmeste årene. Disse medlemmer vil peke på at disse sitter på viktig kompetanse som det tar lang tid å erstatte og vil nok en gang understreke betydningen av at det settes i verk nasjonale tiltak som kan stimulere til at flere velger å være i etaten og at flere velger å stå i jobben noen år også etter oppnådd pensjonsalder. Disse medlemmer har tidligere pekt på bruk av virkemidler som høyere lønn, lengre ferier og mindre belastende vaktordninger, og ber om at Regjeringen umiddelbart legger til

rette for bruk av dette gjennom en nasjonal satsing. Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen iverksette nasjonale stimulerings tiltak for å beholde eldre politifolk i jobb utover oppnådd pensjonsalder."

Disse medlemmer mener det er sentralt å sikre gode politiledere, og vil understreke betydningen av at Politidirektoratet prioriterer arbeidet med lederutviklingsprogrammer høyt. I den sammenheng mener disse medlemmer det også er grunn til å se nærmere på kriteriene for fastsetting av politimestrenes individuelle tillegg som er knyttet opp mot mål- og resultatoppnåelse. Disse medlemmer ber Regjeringen om å evaluere dagens system og se nærmere på hvordan dette kan utvikles til å bli et enda bedre verktøy for mål- og resultatoppnåelse i etaten. Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å foreta en evaluering av dagens system for fastsettelse av politimestrenes individuelle lønns- og bonusfastsettelse for å utvikle dette til å bli et enda bedre verktøy for mål- og resultatoppnåelse i etaten."

Sivile stillinger

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at ett av de viktigste tiltakene på kort sikt er å øremerke mer ressurser til sivilt ansatte som kan frigjøre politiresurser til forebygging og bekjempelse av kriminalitet. Disse medlemmer mener det er nødvendig med et stort løft for å ansette sivile som kan ta seg av fangetransporter, fremstillinger og vakhold i domstolene. Disse medlemmer viser til at det i justisbudsjettet for 2009 kun er øremerket 10 mill. kroner til ansettelse av sivile, fordelt på 27 politidistrikter. Dette er langt unna målet i Politidirektoratets rapport "Politiet mot 2020". Disse medlemmer ber derfor Regjeringen avklare hvilke oppgaver som kan utføres av sivile og sørge for at sivile ansettelser trappes opp slik at man minimum følger anbefalingene i "Politiet mot 2020". Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen avklare hvilke oppgaver i politiet som kan utføres av sivilt ansatte og iverksette en opptrappingsplan med tanke på ansettelser av flere sivile."

Disse medlemmer har med tilfredshet merket seg at Regjeringen gjennom sitt forslag til finanskrisepakke ønsker å tilgodese politiet med 460 nye sivile årsverk. Tiltaket kommer knappe to måne-

der etter behandlingen av Regjeringens budsjettfor-
slag for 2009. På det tidspunkt var det ingen vilje blant regjeringspartiene til en slik styrking, og opposisjonspartiene ble i Stortinget beskyldt for å drive svartmaling og skape utrygghet blant folk. Opprettelse av 460 nye sivile stillinger kan vanskelig sees på annen måte enn som en klar innrømmelse fra Regjeringen og justisministeren om at politikrisen krever at det settes inn økte ressurser. Disse medlemmer er imidlertid bekymret over at tiltaket settes inn så vidt sent, og at den negative utviklingen vi har sett over tid, både i forhold til dialogen med etaten og i kriminalitetsstatistikken, kan bli vanskelig å snu på kort sikt.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen utrede mulige rekrutteringstiltak som kan fremme vekst i politiansettelser i distriktene.

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen avklare hvilke oppgaver i politiet som kan utføres av sivilt ansatte og iverksette en opptrappingsplan med tanke på ansettelser av flere sivile.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen iverksette nasjonale stimulerings tiltak for å beholde eldre politifolk i jobb utover oppnådd pensjonsalder.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen om å foreta en evaluering av dagens system for fastsettelse av politimestrenes individuelle lønns- og bonusfastsettelse for å utvikle dette til å bli et enda bedre verktøy for mål- og resultatoppnåelse i etaten.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen invitere de politiansatte og deres tillitsvalgte til dialog med tanke på å finne en løsning på dagens bemanningssituasjon i politietaten.

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen utrede en modell som legger til rette for at de ansatte får opprettet en karriereplan i forbindelse med avslutningen ved Politihøgskolen.

Forslag 7

Stortinget ber Regjeringen komme med forslag som kan gi politiansatte økonomisk kompensasjon som avspeiler risikoen de utsettes for under utførelse av tjeneste.

Forslag 8

Stortinget ber Regjeringen lage en plan for systematisk og regelmessig etterutdanning for ansatte i politiet, samt en plan for utvidelse av det faglige tilbudet til etterutdanning.

Forslag 9

Stortinget ber Regjeringen utrede politiansattes lønsmessige plassering i forhold til andre statlige ansatte, samt utarbeide en plan for å få politilønninger på et nivå som avspeiler etatens samfunnsmessige rolle.

Forslag 10

Stortinget ber Regjeringen vurdere om pensjonsordningen i politiet kan endres på en slik måte at politifolk blir værende lengre i jobb uten at den enkelte pensjonsberettigede kommer dårligere ut enn etter dagens ordning.

KOMITEENS TILRÅDING

K o m i t e e n har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument nr. 8:15 (2008–2009) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Jan Arild Ellingsen, Jørund Rytman og Øyvind Korsberg om forslag til tiltakspakke for å møte bemanningskrisen i politiet – vedlegges protokollen.

Oslo, i justiskomiteen, den 10. februar 2009

Anne Marit Bjørnflaten

leder

Elisabeth Aspaker

ordfører

Vedlegg

Brev fra Justis- og politidepartementet v/statsråden til justiskomiteen, datert 13. januar 2009

Representantforslag nr. 15 (2008 - 2009)

Jeg viser til brev av 6. januar 2009 hvor justiskomiteen ber om departementets uttalelse ifm behandlingen av Dokument nr. 8:15 (2008-2009) representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Jan Arild Ellingsen, Jørund Rytman og Øyvind Korsberg om forslag til tiltakspakke for å møte bemanningskrisen i politiet.

Forslagsstillerne tar opp en rekke viktige problemstillinger for politiet. Jeg vil innledningsvis understreke at jeg tar situasjonen i politiet alvorlig. Jeg mener imidlertid at det i en del tilfeller har blitt skapt et mediabilde som gir et noe feilaktig inntrykk av den faktiske situasjonen i politiet.

Det er flere ansatte i politietaten nå enn det noen gang har vært. Politiets budsjett er økt med 2 milliarder kr i perioden 2006-2009. Dersom kompensasjon for lønns- og prisstigning trekkes fra, er styrkingen på 800 mill kr. Opptaket til Politihøgskolen har aldri vært så høyt som det blir i 2009 - hele 552 studenter. Videre investeres i et nytt avlyttingssikkert nødnett for beredskapsetatene (første byggetrinn er i gang på Østlandet).

Bemannings situasjonen i politiet har vært en utfordring i flere år, rett og slett fordi det er utdannet for få politifolk. I fjor høst ble situasjonen vesentlig forverret fordi polititjenestemenn synes å ha bestemt seg for å verne om sin fritid ved å ikke ta på seg overtidsvakter frivillig.

Etter min mening gir Politidirektoratets rapport "Politiet mot 2020 - bemannings- og kompetansebehov i politiet" er et godt grunnlag for å vurdere bemanningsbehovet i politi- og lensmannsetaten framover. I budsjettforslaget for 2009 har vi også fulgt opp de anbefalinger som er gitt i rapporten, ved å øke opptaket på Politihøgskolen til 552 studenter. I tillegg er det gitt betydelige bevilgningsøkninger bl.a. til utlendingsfeltet og til bekjempelse av økonomiske kriminalitet ved Oslo politidistrikt. Dette innebærer mulighet for politidistriktene til å opprette mange sivile årsverk. Dette viser etter min mening at vi tar på alvor de anbefalingene som er framsatt i rapporten.

Politiet har fått store ressursøkninger de senere år, og det er etter min mening viktig å vurdere om politiets ressurser brukes på best mulig måte. Konsulentfirmaet Agenda har på oppdrag av Politidirektoratet gjennomført en analyse av ressursbruken i politiet. Første fase i dette arbeidet har vært å undersøke hvor mye av ressursene som brukes til lønn og leie av lokaler. Som jeg tidligere har informert Stortinget

om, skal det gjennomføres flere faser i dette arbeidet, bl.a. skal ressursfordelingen i perioden 2001-2008 etter hovedgjøremål (orden, etterforskning, påtale, administrasjon, ledelse, forvaltning og sivile gjøremål) og etter stillingskategori (politiutdannet personell, politijurister, administrative stillinger og andre sivile stillinger) beskrives og redegjøres for. Deretter skal det foretas en analyse av ressursdisponeringen mellom hovedgjøremålene herunder vurdere sannsynlige årsaker til disponeringen i perioden. Avslutningsvis skal det utarbeides forslag til eventuelle forbedringspunkter. Jeg følger utviklingen i politiet nøye og vurderer fortløpende hva som er nødvendig å gjøre.

Til de konkrete forslagene har jeg følgende kommentarer:

Forslag I: Stortinget ber Regjeringen invitere de politiansatte og deres tillitsvalgte til dialog med tanke på å finne en løsning på dagens bemanningssituasjon i politietaten.

Jeg er enig i at det er viktig å ha dialog med de ansattes organisasjoner og har i min periode som justisminister hatt kvartalsvise møter med de ansattes organisasjoner. I tillegg har jeg hatt møter ved behov. Ifm den situasjonen som har vært i politiet den senere tid, har jeg hatt møter med lederen for Politiets Fellesforbund (PF). I tillegg hadde jeg 12. desember 2008 møte med alle organisasjonene i politiet hvor situasjonen ble diskutert. Det var også planlagt nytt møte med politiets organisasjoner den 9. januar i år. Etter ønske fra PF er dette møtet utsatt.

Forslag II: Stortinget ber Regjeringen utrede mulige rekrutteringstiltak som kan fremme vekst i politiansettelser i distriktene.

Hovedutfordringen i dag er at det har vært for lavt opptak av studenter ved Politihøgskolen tidligere. Dette fører til at det i vært liten grad er ledige politiutdannede. Som nevnt over tas det i 2009 opp 552 studenter på Politihøgskolen. Dette er det høyeste opptaket av studenter som har vært ved Politihøgskolen. I perioden 2006-2009 tas det opp 1 776. Til sammenligning kan nevnes at det i perioden 2002 - 2005 under Bondevik II ble det tatt opp 1 128 studenter, dvs 648 færre enn i nåværende periode. Økt opptak er det viktigste tiltaket for å sikre en bedre politibemannings framover.

Etter min mening gir Politidirektoratets rapport "Politiet mot 2020 - bemannings- og kompetansebehov i politiet" er et godt grunnlag for å vurdere bemanningsbehovet i politi- og lensmannsetaten framover og i budsjettet for 2009 følges forslagene opp.

I tillegg til å øke opptaket ved Politihøgskolen arbeider vi med å organisere politiet på en bedre måte, slik at kompetansen utnyttes best mulig. Politidirektoratet har satt i gang en rekke tiltak, bl.a. rekruttering av personell med annen utdanning, eksempelvis arrestforvarere, for å frigjøre polititjenestemenn og -kvinner for politiopp-gaver. Samtidig arbeider vi for å beholde erfarne politifolk lenger i jobb.

Selv om Politihøgskolen skulle utdanne nok polititjenestemenn, vil trolig rekrutteringen til små enheter med reservetjeneste og/eller begrenset tilfang av oppgaver, være en utfordring.

For å styrke rekrutteringen i distriktene har differensiert grunnutdanning vært diskutert. Etter min mening er dagens politiutdanning nødvendig for å møte kriminalitetsutviklingen og kompleksiteten i oppgavene politiet skal løse. Det er derfor ingen god løsning å satse på at lavere utdanning skal regnes som tilstrekkelig for arbeid i distrikter med færre ansatte og dermed større bredde i oppgaver og ansvar.

Forslag III: Stortinget ber Regjeringen utrede en modell som legger til rette for at de ansatte får opprettet en karriereplan i forbindelse med avslutningen ved Politihøgskolen.

Karriereplanlegging er viktig, men det er etter min mening for tidlig å opprette en karriereplan allerede ved avslutningen ved Politihøgskolen. Det er viktig at polititjenestemenn i første omgang blir generalister og at en del etter en viss tid i tjenesten utvikler spesialistkompetanse. Det enkelte politidistrikt/særorgan skal utarbeide lokal lønns- og personalpolitikk i samarbeid med de tillitsvalgte. I denne sammenheng kan arbeid med karriereplaner inkluderes.

Forslag IV: Stortinget ber Regjeringen fremme forslag som kan gi politiansatte økonomisk kompensasjon som avspeiler risikoen de utsettes for under utførelse av tjeneste.

Etter tjenestetvistloven § 31 kan Kongen med Stortingets samtykke inngå tariffavtale på vegne av staten. Fornyings- og administrasjonsministeren er tillagt ansvaret for å forhandle fram sentrale tariffavtaler på vegne av staten. Forhandlingene om ny Hovedtariffavtale for perioden 2008 - 2010 er avsluttet og Stortinget gav sitt samtykket til den 18. juni

2008. Det vil i perioden bli ført lokale forhandlinger samt et mellomoppgjør til våren. Rammen for forhandlingene i mellomoppgjøret er klart avgrenset i hovedtariffavtalens pkt. 1.4.4.

Politiets Fellesforbund har for øvrig ikke fremmet sentrale krav om risikotillegg etter at polititillegget i 1996 ble innarbeidet i hovedlønnen. UNIO v/ Arne Johannessen uttalte dessuten etter lønnsforhandlingene sommeren 2008 at han var fornøyd med resultatet.

Forslag V: Stortinget ber Regjeringen vurdere politimestrenes bonussystem og eventuelle alternative avlønningsordninger.

Lederlønnssystemet i staten består av to elementer; basislønn og et individuelt tillegg. Basislønnen bestemmes av hvilken hovedkategori stillingen er plassert i (A- E) og hvilken delkategori stillingen skal plasseres i (0 - 3). FAD avgjør innplassering på hovedkategori og fagdepartementene avgjør innplassering på delkategori. Basislønnen bestemmes ut fra ansvarsområde til den enkelte ansatte. Basislønnen reguleres pr 01.10. hvert år av fornyings- og administrasjonsministeren.

Det kan i tillegg gis inntil 30 % av basislønn i individuelt tillegg på bakgrunn av lederens oppnådde resultater og/eller markedsmessige forhold. Individuelle tillegg for politimestrene foreslås av politidirektøren, men fastsettes av Justisdepartementet. De individuelle tilleggene fastsettes ikke bare ut fra saksbehandlingstid og oppklaringsprosent. Det er en totalvurdering av oppnådde resultater som vurderes.

Forslag VI: Stortinget ber Regjeringen utrede og avklare hvilke oppgaver i politiet som kan utføres av sivilt ansatte og iverksette en opptrappingsplan med tanke på ansettelser av flere sivile.

I forbindelse med rapporten "Politiet mot 2020 Bemannings- og kompetansebehov" er det også utredet behovet for sivile stillinger. Det er spesielt to hovedmotiver for å utvide andelen ikke politiutdannede i etaten. For det første er det behov for å frigjøre politiutdannet personell fra oppgaver hvor slik kompetanse ikke kreves, og overføre disse til kriminalitetsbekjempelse og trygghetsproduksjon. For det andre er kravene til spesialkompetanse innenfor viktige etterforskningsoppgaver økende, og alminnelig politikompetanse alene er ikke tilstrekkelig. For ikke å miste politikompetanse ved å spesialisere politiet, må spesialkompetanse anskaffes fra andre steder slik at politidistrikt og særorgan får en hensiktsmessig kompetansebalanse til å løse oppgavene.

Stillingskategorier som kan frigjøre politiutdannede er blant annet arrestforvarere, transportører,

sivile operatører på operasjonssentralene, grensekontrollører og saksbehandlere i utlendingsaker, saksbehandlere i den sivile rettspleie og andre forvaltningsgjøremål, samt personell til dokumenthåndtering i straffesakskjeden. I sum vil behovet for denne gruppen ansatte utgjøre i størrelsesorden 600 årsverk fram mot 2020.

Etter min mening må det fortløpende vurderes hvilke oppgaver som kan løses av sivilt ansatte - jf også redegjørelsen innledningsvis om en ressurs-/driftsanalyse.

Politidistriktene må ved utlysning av ledige stillinger vurdere hvilken kompetanse det er størst behov for. I hvilken grad budsjettet skal styrkes for å kunne opprette flere sivile stillinger, må vurderes ifm den ordinære budsjettprosessen.

Forslag VII: Stortinget ber Regjeringen utarbeide økonomisk stimulerende tiltak for å beholde eldre politifolk i jobb utover oppnådd pensjonsalder.

Seniorpolitiske tiltak er viktig for å få polititjenestemenn til å utsette fratreden, for å sikre videreføring av eldre tjenestemenns erfaringskompetanse og for å dekke behovet for arbeidskraft. Lønn kan være ett virkemiddel for å motivere polititjenestemenn til å stå lenger i arbeid. Ekstra lønnstrinn kan gis i forbindelse med de årlige lokale forhandlinger etter Hovedtariffavtalen i staten. Dette kan imidlertid ikke avtales på forhånd, men kan nedfelles i den lokale lønnspolitikken. Politimesteren kan også etter avtale med de tillitsvalgte bruke Hovedtariffavtalens punkt om "Særlige grunnlag", når det er særlige vansker med å beholde spesielt kvalifisert arbeidskraft. Videre legges det til rette for fleksibilitet med hensyn til arbeidstid, slik at de som ønsker det kan få anledning til å arbeide deltid. På den måten kan man utnytte arbeidskraftreserven til eldre arbeidstakere i stedet for at de går av med pensjon før oppnådd aldersgrense. Politidirektoratet har iverksatt en rekke seniorpolitiske tiltak for å få ansatte med ønsket kompetanse til å fortsette i politi- og lensmannsetaten utover "nedre aldersgrense".

Eventuelle budsjettøkninger må vurderes i de ordinære budsjettprosesser.

Forslag VIII: Stortinget ber Regjeringen lage en plan for systematisk og regelmessig etterutdanning for ansatte i politiet, samt en plan for utvidelse av det faglige tilbudet til etterutdanning.

Etter min mening er det viktig at ansatte i politi- og lensmannsetaten har et godt tilbud av etter- og videreutdanning. I rapporten "Politiet mot 2020 - Bemannings- og kompetansebehovet i politiet" er

kompetanse et viktig punkt. Behovet for fremtidig kompetanse er utredet.

Det er viktig å planlegge for vedlikehold av eksisterende kompetanse, men samtidig kreves det målrettede tiltak for å dekke behovet for ny kompetanse.

Kompetanseplanene må beskrive hvordan vedlikehold og videreutvikling av eksisterende kompetanse skal skje, Kurs og utdanning er viktige kompetansehevingstiltak, men kunnskapsdeling og kompetanseoverføring mellom enheter, prosjekter, team eller lignende må løftes mer fram i planene. I tillegg til å kartlegge kompetansebehov på individnivå må disse ses opp mot distriktets behov for kompetanse.

Det er viktig at ressurser og kompetanse forvaltes effektivt. For å bedre kompetanseforvaltningen vil Politidirektoratet, i samarbeid med Politihøgskolen, øvrige særorgan og politidistrikt, videreutvikle arbeidet med kompetanseplanlegging og kompetanseforvaltning. Det vil bli lagt særlig vekt på hvordan etaten kan sikre seg og beholde kritisk kompetanse.

Forslag IX: Stortinget ber Regjeringen utrede politiansattes lønsmessige plassering i forhold til andre statlige ansatte, samt utarbeide en plan for å få politilønnninger på et nivå som avspeiler etatens samfunnmessige rolle.

Ansatte i politi og lensmannsetaten avlønnes både i lønnsramme- og lønns spennsystemet etter hovedtariffavtalen i staten. Politibetjenter avlønnes i lønnsrammer. Lønnsrammesystemet innehar muligheter for avlønning av politibetjent 1 mellom kr 300 400 – 413 300, politibetjent 2 mellom kr 304 300 – 420 800 og politibetjent 3 mellom kr 321 500 og 459 900 eksklusive variable og faste tillegg. Begynnerlønnen her er ut fra at det ikke er noen form godskriving av tidligere tjenesteansiennitet. Det kan nevnes av all militærtjeneste, polititjeneste, sivilforsvarstjeneste og sivil tjeneste godskrives fullt ut. Omsorgsarbeid godskrives med inntil 3 år samt at all yrkespraksis av mer enn 3 måneder sammenhengende varighet godskrives fullt ut. I lønnsoppgjøret 2008 med påfølgende justeringsoppgjør - ble bl.a. politibetjenter tilgodesett med inntil 3 lønnstrinn (avhengig av lønnsramme og ansiennitet). Dagens avlønning av ansatte i politi- og lensmannsetaten avspeiler de krav som UNIO (som representerer de største gruppene innenfor politiet) har kommet med og de endelige resultatene i lønnsoppgjørene. Lønsplassering av grupper er tema i alle lønnsoppgjør og kombinasjonene av sentrale tillegg, justeringsforhandlinger og lokale forhandlinger bidrar til generell lønnsvekst og tilpasning av lønnsnivåene mellom gruppene i det statlige tariffområdet.

Forslag X: Stortinget ber Regjeringen vurdere om pensjonsordningen i politiet kan endres på en slik måte at politifolk blir værende lenger i jobb uten at den enkelte pensjonsberettigede kommer dårligere ut enn etter dagens ordning.

Ordningen med tjenstepensjon i offentlig sektor utredes av et uvalg under ledelse av statsrådene i AID og FAD hvor hovedorganisasjonene i arbeidslivet er med. Utvalget skal slutføre sitt arbeid innen utgangen av februar og resultatet av utvalgets arbeid vil bli

en del av grunnlaget for tariffoppgjøret våren 2009 i offentlig sektor. Utvalget vil også behandle utmåling av tjenstepensjon for de grupper som har særaldersgrenser. Selve spørsmålet om hvem som skal ha særaldersgrenser og hvordan de skal plasseres, behandles imidlertid som en egen sak mellom FAD og hovedsammenslutningene på arbeidstakersiden. Dette arbeidet vil pågå utover i 2009.

Endelig utforming av fremtidig tjenstepensjon i offentlig sektor må avklares før en eventuelt ser på egne løsninger for noen grupper.

